

Sier nei til forslag om 10 års autorisasjonsnekt

Per Halvorsen
journalist

Psykologforeningen sier nei til at Helsetilsynet skal kunne tilbakekalle autorisasjon i opptil ti år før helsepersonell som har begått alvorlige overgrep, kan søke på nytt. Det framgår av foreningens høringsuttalelse datert 27. juni i år. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har foreslått å endre helsepersonelloven og helsetilsynsloven slik at Helsetilsynet skal kunne vedta en generell karantenetid på to år før det er mulig å søke ny autorisasjon. I de alvorligste tilfellene foreslår HOD at det skal være mulig å tilbakekalle autorisasjonen i ti år før det er mulig å søke på nytt.

«Yrkesforbud»

Psykologforeningen mener ti års autorisasjonstap i realiteten vil innebære livsvarig yrkesforbud.

Foreningens president Håkon Kongsrud Skard skriver i en e-post til Psykologtidsskriftet at Helsetilsynet ikke er riktig instans i saker som gjelder varig tap av autorisasjon, og at slike saker hører hjemme i domstolene.

– Saker med alvorlige overgrep er omfattet av straffeloven. Da er domstolen det naturlige sted for avgjørelse i slik saker. Allmenne rettsprinsipper bør gjelde alle, også helsepersonell, skriver han.

Varhaug

Bakgrunnen for de foreslåtte lovendringene er rapporten fra det såkalte Pasientovergrepsutvalget. Utvalget ble nedsatt for å undersøke saker om overgrep begått av helsepersonell mot pasienter i tidsrommet 2010 til 2020. Den direkte foranledningen var Varhaug-saken, gitt navn etter Sverre Varhaug, psykologen som hadde forgrepet seg på unge mannlige pasienter i en årrekke, og som VG hadde en artikkelserie om i 2021.

Pasientovergrepsutvalget foreslo flere endringer i helsepersonelloven for å bedre pasientsikkerheten. En av dem innebar at Helsetilsynet i de groveste tilfellene skal kunne trekke tilbake autorisasjonen for alltid, noe dagens lovverk ikke åpner for.

Psykologpresidenten mener det er riktig at noen former for overgrep og grenseoverskridelser kan diskvalifisere helsepersonell fra alt fremtidig ansvar for å behandle pasienter. Men i slike tilfeller mener han saken må opp for domstolen.

Foreningen peker også på tiltak som utvidet varslingsplikt for arbeidsgiver, utvidet krav til politiattest og at de i større grad benytter muligheten til begrenset autorisasjon (autorisasjon på bestemte vilkår). Dette er tiltak som ifølge foreningen blir brukt for lite i dag og kan tilpasses den enkelte saks alvorlighet.

Psykologforeningen advarer mot tiltak som fører til at terskelen for å melde fra blir for høy hvis det oppstår mistanke om at helsepersonell begår overgrep.

– Vi er bekymret for at varig tap av autorisasjon gjør at kollegaer vil kvie seg for å melde bekymringer om uønsket adferd hos andre psykologer eller helsepersonell, opplyser Skard.

I verste fall kan departementets forslag ifølge Psykologforeningen skape falsk trygghet om at tidligere helsepersonell hindres i å fortsette som før.

I sin høringsuttalelse påpeker foreningen at «Det er et meget inngripende vedtak å frata helsepersonell muligheten til å utøve yrket sitt og sikre sin inntekt.»

– *Hvordan tror du det vil bli oppfattet om høringsuttalelsen blir tolket som at foreningen er mer opptatt av medlemmenes økonomiske interesser enn av pasientsikkerhet?*

– Dette handler ikke om økonomiske interesser, men om hva som skal til for å oppnå målet om å øke pasientsikkerheten og styrke tilliten til helse- og omsorgstjenesten. Vi vil at flere varsler, og at alle overgrep avdekkes. Det tror vi ikke vil skje med dagens anbefalinger, skriver Skard i e-posten.

Befolkningens interesser

I sin rapport fra 2022 skriver Pasientovergrepsutvalget at befolkningens behov for beskyttelse må veies opp mot helsepersonellens interesser og behov for livsopphold. I sitt forslag til endring i helsepersonelloven foreslår de en mulighet for at helsepersonell skal kunne fratras autorisasjon «for alltid», når særlige grunner tilsier det.

Utvalgsleder, tidligere førstestatsadvokat Bjørn Kristian Soknes, sier til Psykologtidsskriftet at tilbakekall er viktig for at befolkningen skal ha tillit til helsesektoren.

– *Det er et drastisk virkemiddel?*

– Ja, men i noen tilfeller må befolkningens interesser gå foran, sier han.

Han mener en lovendring vil bidra til å beskytte bedre mot overgrep enn dagens lovgivning.

– I noen saker bør tilbakekallelse av autorisasjon være tidsavgrenset. Andre saker er så alvorlige at det bør være varig, sier Soknes.

– *Bør ikke varig tilbakekallelse være gjenstand for behandling av rettsvesenet framfor et forvaltningsorgan som Helsetilsynet?*

– Helsetilsynets vedtak er ikke unndratt rettslig behandling. Et vedtak om varig tilbakekallelse av autorisasjon vil derfor fortsatt kunne behandles ved domstolene om den som har mistet autorisasjonen, går til sak.

Soknes understreker at «varig» ikke nødvendigvis behøver å bety for evig og alltid, slik heller ikke varig tap av førerkort innebærer at man mister sertifikatet for resten av livet.

Vil bygge tillit

HOD mener forslaget fra Pasientovergrepsutvalget er for inngripende. Derfor har departementet foreslått at det blir åpnet for at helsepersonellet likevel kan søke om ny autorisasjon når det har gått minst ti år etter endelig vedtak eller rettskraftig dom.

Rådet for psykisk helse støtter Helse- og omsorgsdepartementets forslag.

«Pasientovergrepsutvalget har levert en grundig og velbegrunnet utredning etter avdekking av til dels grove overgrepssaker der det eksisterende varslingsystemet og sanksjoner viste seg å være utilstrekkelig både i å forebygge og å hindre nye overgrep», skriver rådets generalsekretær Tove Gundersen i en e-post til Psykologtidsskriftet.

– For å bygge tillit i befolkningen må vi ivareta mennesker i sårbare livssituasjoner der det er ulikevekt i maktforholdet, og der mye av interaksjonen mellom helsepersonell og pasient skjer i et lukket rom, skriver hun.

Domstolene

Leder i Psykologforeningens fagetiske råd, Mette Garmannslund, satt i Pasientovergrepsutvalget og har tidligere stilt seg bak utvalgets forslag om å gi Helsetilsynet adgang til varig tilbakekallelse av autorisasjon. Hun og FER mener imidlertid at domstolsbehandling kan være bedre egnet til å sikre helsepersonellens rettssikkerhet i slike saker. Da er det viktig at sakene raskt havner i straffesporet, skriver hun i en e-post til Psykologtidsskriftet.

Hun skriver at kollegial støtte, veiledning, korreksjon og varsling ved bekymring vil være viktig for å forhindre grensekrenkelser.

– Dersom terskelen for slikt arbeid heves som følge av de lovendringer som foreslås, er dette risikofyllt for både helsepersonell og pasienter.